

CAROLI SEBASTIANI BERARDI
PRESBYTERI UNELIENSIS,
DE REBUS AD CANONUM SCIENTIAM PERTINENTIBUS
CONSULTORIS REGII,
ET IN TAURINENSI ATHENÆO
DECRETALIUM PROFESSORIS
COMMENTARIA
IN JUS ECCLESIASTICUM UNIVERSUM.
TOMUS SECUNDUS.

EDITIO TERTIA

CÆTERIS ANTEHAC LONGE CORRECTIOR OPERA, ET STUDIO D. PETRI DEL
CAMPO ET LAGO, PHILOSOPH., AC SACR. THEOLOG. EX-PROFESS. NUNC HU-
MANIOR. LITERAR. MODERAT., NECNON REG. LATIN. MATRIT.
ACADEM. SOC.

*Es de Fernando Bustillo y Sanchez.
Valladolid y Fe 25 de 1828. Paso al domi-
nio de Luis de la Cuesta el 23 de Feb. del
mismo año.*

SUPERIORUM PERMISSU.

MATRITI: MDCCCIII. EX TYPOGRAPHIA RAYMUNDI RUIZ.

*Se hallará en la Librería de la Viuda de D. Bernardo Alberá, é hijos.
Carrera de San Gerónimo.*

24.596

IN TERTIUM

DECRETALIVM GREGORII IX. LIBRVM

COMMENTARIA.

SIVE

De Beneficiis Ecclesiasticis

TRACTATIO

Brevis quidem, sed undique absoluta,

Ad quam præcipui ejusdem Libri Tertii tituli exiguntur.

IN expendendo publico potius Ecclesiarum, quam privato Clericorum jure versabar, quum ad interpretationem libri primi, & secundi Decretalium Gregorianarum de potioribus Ecclesiæ dignitatibus, illarumque jurisdictione, & officiis tractationem inscriptam, concinnatamque proposui. Rectus ordo nunc postulat, ut Collectorem secutus ad Commentaria libri tertii ineunda jus privatum Clericorum expendam, quod maxima in parte in beneficiis Ecclesiasticis adipiscendis, retinendis, administrandisque consistit. Qua in re non tantum inest suavissima delectatio, quod elegans inde disserendi, disputandique materies præbeatur, verum etiam posita invenitur pergrata utilitas, quod certæ præjaciendæ sint regulæ, unde dirimantur, quæ sane amplissimæ in judiciis, & in foro Ecclesiastico emergunt, controversiæ, in quibus cæteroqui plurimum studiorum, & contentionis passim impenditur. Et quidem in primis non mediocri jucunditate fruitur, qui in ea Clericorum jura animum intendit, quæ origine antiquissima sunt, quæ per varios temporum casus varias passim vices habuerunt, quæ certis hodie regulis concluduntur, adeo ut qui mentem suam prudentia, ac moderatione composuerit, videlicet qui nec eo animo est, ut vetera temnat, & in una recentiore disciplina graviter cubet, nec eo, ut canorum, priscorumque Virorum sola laudet constituta, quæcumque nova fastidiens, mirari æque, ac gaudere possit in varietate ipsa imaginum, quæ profecto & speciosæ sunt universæ, & eo collineant omnes,

quo ad bonum, utilitatemque rei Ecclesiasticæ perveniatur. Deinde si de ubere hinc percipiendo fructu sermonem habere vellem, dies me, oratioque deficeret, & rem perspectam oculis, tritissimamque persequerer, quando tot virorum gravissimorum uberrimæ de hac ipsa re editæ lucubrationes quotidianæ controversiæ de beneficiis agitatæ, sollicitæ Episcoporum, ipsorumque Pontificum Maximorum curæ in hac parte dirigenda, moderanda, exornandaque impensæ, istud ipsum abunde testificantur. Si forte quemquam aut turbet immensa propemodum multitudo dicendorum, aut premat gravitas pene inferenda disputationum, is planam labore meo methodum paratam inveniet, ex qua fiat, ut cum perspicuitas lucem adferat, tum ordo suis in sedibus tributa singula locet, adcommodet. Nimirum septem Dissertationibus universa complectar, ac digeram. In prima originem, naturam, ac qualitates universas beneficiorum generaliter exhibebo. Secunda pandet varias beneficiorum species, & singulas singulorum proprietates. Agam in tertia de beneficiis erigendis, restaurandis, uniendis, vel dividendis. Huic autem quartam adjiciendam necessario duxi, quæ de juribus Patronorum inscriberetur, propterea quod eadem Patronorum jura ut plurimum ex erectione, vel restauratione beneficiorum adquirantur. In quinta progrediar ad expendendas beneficiorum collationes. Sexta explicabit jura, & onera Clericorum, qui beneficia obtinuerint. In postrema disseram de causis, & modis, quibus beneficia amittuntur. Utque rem absolutissimam undique faciam, brevi appendice subjecta, quædam beneficia impropria, & singulares eorumdem notas, quibus ista paulisper a generalibus beneficiorum regulis deflectunt, indicabo.

DISSERTATIO PRIMA

DE BENEFICIORUM ORIGINE, NATURA, ET QUALITATIBUS.

Ad hanc , cæterasque subsequentes Dissertationes
referendus est titulus 5. libr. 3.

Decretalium.

CAPUT I.

*Quid sint Beneficia , & quæ illorum instituendorum
ratio.*

IN prisca ætas , quæ Clericos ut plurimum invitos ad Ecclesiastica gerenda munera non tam advocabat , quam cogebat , sed inferior , quamquam non sera posteritas *Beneficiorum* nomine donavit Sacra ministeria , quibus dum Clerici vacarent ex Prælatorum mandatu , Ecclesiarum pecuniis alerentur. Id facile deducitur ex Hieronymo , qui in can. 6. caus. 8. quæst. 1. tradens , in dignitatibus Ecclesiasticis nullam esse habendam aut amoris , aut necessitudinis , aut similis cujuscumque adfectionis rationem , sed dumtaxat utilitatem Ecclesiæ attendendam , lugesque illorum Prælatorum perfidiam , qui has regulas minime custodirent , ajebat , cernere se , plures hanc rem *beneficium* facere ; quasi diceret , longe esse dissita Ecclesiastica officia a beneficiorum natura , nec facile cum beneficiis posse confundi. Quid hoc monumento clarius ad evincendum temporibus Hieronymianis necdum beneficiorum nomen in Ecclesia auditum fuisse ? Nec quisquam erit , qui putet , nomen beneficiorum jam inolevisse temporibus Concilii Chalcedonensis in

conspectu canonis 9. caus. 1. quæst. 3. , ubi Alexander II. ait jam in eo Concilio constitutum , damnari eos , *qui Ecclesiæ beneficium interventu pecuniæ adquirunt*. Præterquamquod enim in integra Alexandri II. epistola ea verba desiderantur , uti observavi in meis adnotationibus in Gratianum. Canon ipse Chalcedonensis ita a Gratiano exhibetur in can. 8. caus. 1. quæst. 1. , ut tradatur quidem , neminem in clero connumerandum esse quocumque nomine , datione pecuniæ ; non tamen usurpetur nomen beneficii. Quicumque hoc nomen dicto canoni 9. adsuit , is sane clarius explicavit Chalcedonensis Concilii mentem , eo scilicet tendentem , quo ministeria quæcumque Ecclesiastica , quæ beneficia inde appellata sunt , contemplatione jurium , atque emolumentorum , ab omni simoniæ labe vindicarentur. Amplius dixero , ne temporibus quidem Justiniani Imperatoris nomen illud obtinuisse , quando ex Novella 6. cap. 8. deducitur , vetitum fuisse Episcopis , ne gravarent Ecclesias majore numero Clericorum , quam ferrent Ecclesiasticorum reddituum vires , ne propter aliquas quidem *compassiones* , aut *beneficia* quasi dice-

ret Imperator exemplo laudati Hieronymi, nullum in designatione ministrorum versari debere amorem, beneficium nullum, id est, nullam gratiam, nullum favorem, nullam liberalitatem. Duo exstant apud Gratianum monumenta Gregorio Magno tributa in can. 1. & 2. caus. 1. quæst. 3., atque in utroque *beneficii* nomen occurrit. Cæterum jam ego in meis adnotationibus ad Gratianum observavi, canones illos vel ex hoc ipso esse a Gregorio adjudicandos. Edita hæc monumenta sunt recentiore ætate ad retundendos simoniacorum abusus; & quando Gregorius Magnus multa scripsit adversus simoniacos, non dubitavit auctor monumentorum, ista ipsa Gregorio Magno tribuere, utens formulis non Gregoriano, sed suo, quo vivebat, sæculo accommodatis. Revera Gregorius multa de hac re scripserat ad Episcopos Helladis in Achaja, can. 117. caus. 1. quæst. 1., unde puto derivatum canonem 1. caus. 1. quæst. 3., dummodo emendetur inscriptio, & pro illis verbis *Episcopis Hispanis* legatur *Episcopis Helladis*. Multa item scripserat ad Episcopos Gallicanos, Syagrium, Ethetium, Virgilium, & Desiderium, unde puto derivatum canonem 2. eadem causa, & quæstione. Non tamen diffiteor, sæculo Ecclesiæ octavo jam in usu fuisse *beneficii* nomen, plures enim jamdiu adnotaverunt, illud legi in Concilio Francofordiensi anni 794., item in Concilio Moguntino anni 813., unde depromptum videtur capitulum 1. de Ecclesiis ædificandis; quamquam non ausim dicere, tum primum hoc nomen audiri cœpisse, propterea quod *beneficii* nomen, quod ibidem occurrit, non tanquam novum proferatur, sed tanquam usu jam receptum. Itaque asserere possum, nomen *beneficii* recentius esse Gregorio Magno, antiquius Moguntino & Francofordiensi Concilio, prodire cœpisse sub finem sexti sæculi, vel sæculo septimo, vel etiam sæculo octavo jam fluente, quin certo definiam, quo primum tempore invaluerit. Verosi-

mile est, nomen illud Clericorum juri-
bus, & oneribus tunc fuisse accommo-
datum, cum obtinuit, ut feudorum ju-
ra, beneficiorum etiam nomine nuncu-
pata, reciperentur. Tunc enim quemad-
modum milites, qui certam rem fruen-
dam, vel utendam acceperant ab Impe-
ratoribus, Ducibusque, beneficia accepisse dicebantur, libr. 1. feudorum tit. 1. & passim, ita beneficium quoque accepisse dixerunt Clericum, qui ecclesiasticum pro virili parte administrandum peculium obtinuisset.

Dicta hæc initio sint, ut vel ex ipso *beneficii* vocabulo, quod quamquam recentioribus probatum fuerit, veteribus tamen non satis placuit, facilius intelligatur beneficiorum natura, quam cum ego expendo, non aliter beneficium definire possum, quam si dixerò: Beneficium est *militia quædam ecclesiastica, cujus onere suscepto Clericus certis ecclesiasticis officiis adstringatur, cujus jure quæsito ecclesiastica stipendia mereat*. Novi enim apprimè, beneficia non tam in jure Clericis competente consistere, quemadmodum passim blande nimis tradi solet, quam in onere gravissimo, quod beneficiariis imminet faciendi satis officio, quod semper beneficiis inest; ac propterea jure optimo censeo, militiæ ecclesiasticæ nomen beneficiis congruere, sub quo & juris, & oneris ratio æquabiliter venit. Hac in significatione, quæ late admodum patet, nemo non videt, ecclesiastica beneficia omnibus Ecclesiæ sæculis constitisse: dicam amplius: nulla unquam potuit esse sacrorum societas inter homines, nullum ministerium, aut sacerdotium sine beneficiis, quando verum est, vel ipsum jus Gentium suadere sacros administratos esse, atque exhibendos. Quod si diversæ beneficiorum formæ, quales variis temporibus extiterunt, perspiciantur, pertinent istæ non ad immutandam beneficiorum naturam, sed ad beneficiorum modos, qualitates, atque id genus adjuncta. Itaque certum est, jamdiu a tempore ipso Apostolico, etiam tum,

cum Apostoli sub Christo Evangelicum obibant ministerium, munera illa extitisse, quæ posterior ætas beneficia appellavit. Etenim enitebat jam ordo sacræ militiæ, in quo constituti onus susceperant divini officii, ac præsertim Evangelicæ prædicationis, & fidelium oblationibus alebantur, quo pertinent loculi illi, si-ve pecunia, quæ ex Christi Domini mandatu ad sui usum Apostoli custodiebant, & post Christi ascensionem custodire perrexerunt, quæ sane quamdam beneficiorum formam exhibent, can. 12. caus. 12. quæst. 1.. At vero quo certior est horum munerum disciplina inde traducta usque ad seras ætates, atque æternum duratura, eo difficilius est inquire-re in modos, & formas, quibus peculii sacri administratio per varietates temporum immutata est. Juvat in hac parte per varia Ecclesiæ sæcula expatiari, ac majoris perspicuitatis gratiâ Civitatenses, sive Episcopales Ecclesias a Rusticanis, sive a Parochialibus distinguere.

Ut de Civitatensibus, sive de Episcopalibus Ecclesiis primum dicam, multiplices temporum notas consignare debeo; primum Apostolicam ætatem ad Constantinum Imperatorem usque traductam; deinde sæculum quartum usque ad medium fere sæculum quintum, quo Sanctus Augustinus Hipponensis florebat; tertio tempora, quibus Sanctus Augustinus & vixit, & certæ præstituendæ administrationi bonorum Ecclesiasticorum normam præbuit, usque ad tempora Concilii Agathensis, sive usque ad sæculum sextum; quarto tempora Concilii Agathensis, sive sæculum Ecclesiæ sextum cum sequentibus usque ad undecimum; quinto sæculum undecimum ad duodecimum usque, aut decimumtertium; postremo sæculum vel duodecimum, vel decimumtertium, a quo vix recentissima, & hac ipsa nostra ætate, ulla disciplinæ varietas deprehenditur. Igitur initio Apostoli, virique Apostolici exemplo Christi Domini loculos, sive peculia possidebant redacta, ac collecta ex piorum fi-

delium oblationibus, & quidem liberalibus, ac largis ad alimenta sacrorum administratorum, item pauperum, eorumque omnium, quos christiana charitas sancta communione donabat, quemadmodum testatur S. Lucas in actis cap. 2. in fine, cap. 4. vers. 32. & sequentibus, & cap. 5.. Ne vero hac temporalium rerum administratione gravarentur Apostoli, quippe qui & orationum, & prædicationis evangelicæ curam præcipue obituri erant, electis Diaconis fuit ea administratio demandata; adeo ut quæcumque oblationes in potestate quidem Apostolorum, atque Episcoporum personam apostolicam gerentium redigerentur, sed Apostolorum eorumdem, atque Episcoporum solertia in singulos pro indigentia, & meritis per Diaconos tribuerentur, Actorum cap. 6., can. 12. 23. & 24. dist. 93., quasi Episcopi curam generalem gererent universi peculii, Diaconi meram dispensationem, can. 23. & 24. caus. 12. quæst. 1.. Hinc in Ecclesiis reposita erant gazophilacia, arcæ, conchæ, seu corbonæ, in quibus peculium oblatum custodiebatur, uti testantur Justinus in Apologia 2., Tertullianus in apologetico, & Cyprianus in sermone de eleemosyna. An solis pecuniarum, rerumque fungibilium, usuque consumptibilium oblationibus, an insuper prædiis sive urbanis, sive rusticis peculium ecclesiasticum constaret, facti potius, quam juris disputatio est. Ex laudatis capitibus Actuum Apostolicorum liquet, primos christianos prædia vendidisse, ac venditorum pretia coram Apostolis attulisse in usus pios eroganda. Non est tamen inverosimile, paulo postea aut Viris apostolicis, aut successoribus Episcopis ipsa prædia fuisse largitate fidelium oblata, vel a Diaconis ex mandato Antistitum vendenda, & eroganda in pios usus, vel etiam retinenda eousque, donec prædiorum possessio utilis, aut opportuna videri Ecclesiæ posset. Erat adhuc Ecclesia diris Æthnicorum vexationibus turbata, ac quassata, eamque ob

ob rem tanquam collegium illicitum in Romano Imperio habebatur, & tanquam illud, quod in communi aut rerum dominia aut possessiones habere non posset, argumento l. 20. ff. de rebus dubiis, & legis 8. cod. de hæred. instituend.; identidem tamen non pacem dixerim, ac securitatem, sed quasdam veluti inducias obtinebat, unde fieret, ut si Clerici sub Episcopo constituti in possessionem prædiorum inducerentur, sine turbatione uterentur illis, ac fruerentur, non tamen sine formidine, cum deinde passim contingeret, ut quæsitis spoliarentur. Abstineo a recensendo aut canone 5. caus. 12. quæst. 2., aut canone 12. caus. 17. quæst. 4., utpote qui inter figmenta Mercatoris recensendi sunt, qui sane si genuini essent, perspicue demonstrarent, temporibus Pii Papæ jam prædia possessa fuisse ab Ecclesiis. Cæterum prostant monumenta quædam apud historicos, quibus cum dicatur, prædia restituta fuisse Ecclesiis auctoritate, & clementia quorundam veterum Imperatorum, præsertim Constantini Magni, liquet, quandoque Ecclesiam bona immobilia possedis- se. In conspectu istorum ego facile concludo, vix monumenta occurrere, ex quibus colligatur, prædiorum jura per tria & amplius sæcula Ecclesiis fuisse quæ- sita; aut si pauca quædam inveniantur, non constitisse in illis firmam, aut ex omni parte receptissimam disciplinam; etenim si forte quidam Imperatores Æthnici visi fuerunt per certa tempora Ecclesiæ connivere, tum vero ecclesiasticum Collegium possidere in communi prædia potuit, per quasdam, ut modo dicebam, inducias id factum est, quibus tantisper a vexatione cessatum, non facultate expressis legibus facta, qua liberum acquirendi, retinendique jus concederetur; atque hac tempestate quæcumque oblationes, redditusve universi devolvebantur ad Episcopum in singulis diocesisibus; Episcopus autem per Diaconos designatos consulebat necessitatibus Clericorum, præstationibus vel annuis, vel mensuris, vel hebdo-

madariis, vel etiam diurnis in Clericos eosdem factis, unde Cyprianus Clericos appellabat *fratres sportulantes*, propterea quod unusquisque eorum in sportulis tributum peculium, & victualia referebat.

Deventum fuit ad tempora Constantini Imperatoris, qui primus Christo nomen dedit; & postquam ipse lata lege sanxit, licere unicuique Clericorum Collegio hæreditates, ut legata relinquere, l. 1. cod. de sacros. Eccles.; liberalitates fidelium splendidiore esse cœperunt, nec tantum in numerata pecunia, inque rebus fungibilibus oblationes passim factæ, sed & collatione prædiorum Ecclesiarum patrimonia adaucta sunt. Immo & ex ipsa datione prædiorum paulatim fieri cœpit, ut non adeo uberes essent rerum fungibilium præstationes, quasi Clerus ex rebus immobilibus, ac frugiferis congruam jam sustentationem referret. Refert Eusebius, & Nicephorus, variis donariis multas Ecclesias Constantini Principis liberalitati locupletatas esse, atque unam Carthaginensem Ecclesiam ter mille folles accepisse. Quid folium nomine veniat, qui scire voluerit, adeat Petavium in diatriba de Folliis adjecta notis in Epiphanium. Leo Philosophus in sua Novella 12. etiam testificatur quædam de largitatibus Constantini. Hinc passim auctus est numerus Diaconorum, qui temporalium rerum curam gererent, immo & constituti Subdiaconi plures, quorum opera Diaconorum sollicitudo juvaretur, præsertim ubi prædia dissita essent ab Ecclesiis, quibus Diaconi ministrabant; hinc scimus, temporibus Gregorii Magni ad custodiam, & curam patrimonii Ecclesiæ Romanæ designatos fuisse Subdiaconos, in Campania præsertim, & in Sicilia Imperatores, qui Constantino successerunt identidem quidem cleri commoda provexerunt, pro singulorum religione. Verum quandoque accidit, ut ex variis causis aut caderet Ecclesia adeptis, aut certi acquirendi fines Ecclesiæ ponerentur. Dominabantur adhuc quarto sæculo Æthnici in Magistratibus constituti

etiam sub Imperatoribus Christianis, qui odio, & invidia Christiani nominis Imperatorum animos aut a Christianæ Religionis patrocinio, aut certe a liberalitatibus in Ecclesias exhibendis vel aperte, vel subdolis artibus avocabant. Hinc Julianus, qui & apostata dicitur, in oratione Misopogon jussit prædia Ecclesiis olim concessa ab Ecclesia eripi; neque aliud ab impio Principe in idololatriam prono poterat expectari. Sed iterum alii pii Principes liberas possessiones prædiorum Ecclesiis concesserunt. Parcius Imperator Valentinianus se in Ecclesias gessit. Noverat ipse, Ecclesias ditatas fuisse magnis fidelium largitatibus, quas proinde non censuit in immensum extendi debere; quamobrem in l. 20. & 27. cod. Theod. de Episc. & Cler. vetuit, ne mulieres præsertim quidquam Ecclesiis testamento legarent, quam constitutionem viris ecclesiasticis minus gratam Hieronymus de vita Clericorum tradebat eludi facile posse, suadens, ut qui vellet Ecclesiæ redditus augere, quod non poterat hæredis institutione, vel legati datione facere, institutione fideicommissaria impleteret. Rebus Ecclesiæ ita constitutis perseveravit nihilominus vetustissima disciplina administrationis. Nimirum redditus Ecclesiarum, sive ex oblationibus rerum fungibilium a fidelibus donatarum, sive ex fructibus prædiorum exacti, in Episcopi potestatem deveniebant; & in Clericos omnes, piasque causas, quales erant erectiones, reparationesque sacrarum ædium, ornamenta templorum, erogationes in pauperes, & peregrinos, aut similes per Diaconos tribuebantur, can. 23. 24. caus. 12. quæst. 1., immo & ad auferendam quamcumque suspicionem ab Episcoporum providentia statuit Chalcedonense Concilium, ut nemo ex Episcopis per se ecclesiasticum peculium administraret, tribueret, sed per Æconomum, ut plurimum ex Diaconorum ordine designatum, can. 4. dist. 89., can. 21. caus. 16. quæst. 7..

Obnoxia esse debuit variis incommodis ita constituta, ac firmata disciplina. Et primum quis adeo Æconomorum, sive Diaconi essent, sive Subdiaconi, fidem, integritatem, atque probitatem in tributione peculii sacri puram, & simplicem fuisse sibi persuadeat, ut & nullius querimoniæ occasionem præberet, & foret perenniter duratura, quando scimus, vel ipsa apostolica ætate similes querimoniae de contemptu nonnullorum in administratione, ac tributione Ecclesiastici peculii auditas fuisse? Actorum cap. 6. in principio. Deinde inconcinna videbatur, & indecora ratio illa tributionis, qua singuli de clero quotidianas fere pensiones non tam in numerata pecunia, quam in cæteris fungibilibus rebus quotidiano victui necessariis domum sportularum divisione adferebant. Primus Eusebius Vercellensis e recessu Sardos ad regendam Vercellensem Ecclesiam advocatus, jamdiu olim inter Monachos commoratus, censuit e re clericali esse, si vitam communem instar monasticæ in clerum inferret, ratus, ea ratione incommodis omnibus consuli facile posse. Præterquamquod enim Clerici universi una cum Episcopo in una domo prope Ecclesiam degentes præsto esse valerent sacris officiis, & expeditiores, utpote sine sollicitudine rerum extranearum, & mutuis exemplis se ad optima quæque concitari possent; æqualibus mensæ, & habitationis ratio invidiam omnem, contentionesque auferebat, & convenientius Æconomi sub Episcopis constituti necessaria quæque parabant, dispensabant. Exemplum Eusebii imitari cœperunt nonnulli Episcopi finitimi; cumque Augustinus Mediolani degens in fide æque, & ecclesiastica disciplina erudiretur, apprimè gnarus communis Clericorum vitæ in certis Mediolanensis Provinciæ diocesis institutæ, statim ac Hipponensem in Africa Episcopatum adeptus est, & ipse eandem communem vitam in suam Ecclesiam invexit: immo & regulam com-

munis vitæ conscripsit, sequendamque clero suo proposuit. Post Augustini factum, ac præsertim post regulam scripto editam, ac de manu traductam, Episcopi numero plurimi eadem vestigia præserunt, unde pasim in unaquaque fere Cathedrali Clerici communem vitam amplexi sunt, sub regimine præsentis Episcopi, & sub dispensatione Œconomorum ut plurimum ex Diaconis selectorum. Videatur in hanc rem canon 10. 11. & 18. caus. 12. quæst. 1.. Itaque hucusque tantum in eo disciplina vetus immutata adparuit, quod Clerici olim sejuncti in quoddam veluti Collegium coaluerunt; cæterum adhuc Episcopi generalem curam bonorum Ecclesiasticorum gerebant, quam Œconomis, sive Diaconis demandabant, a quibus etiam reddendas rationes exigebant.

Felix initio fuit hæc suscepta vitæ communio, sed paulatim non omnibus Clericis placuit, adeo ut identidem Augustinus ipse communionis auctor de Clericorum suorum tædio quereretur. Eam ob rem a sæculo sexto usque ad undecimum varii fuerunt in hac parte Ecclesiarum mores; licet enim alicubi vita communis fuerit perpetuo, constantissimeque servata, aut saltem post brevis aliquando temporis lapsum renovata, ut plurimum tamen dissociata, est, & bona Ecclesiæ inter Clericos singularibus discreta titulis distributa fuerunt. Intuebantur Episcopi Clericos quosdam vitam communem perosos, eaque propter profitentes, se vividius, & jucundius Ecclesiæ deservituros, si separatim viverent; quamobrem Episcopi a regula dispensantes certis eos prædiis donabant, quæ non dominii jure tenerent, sed simplicis administrationis, unde necessaria vitæ subsidia derivarent, quod probatum primum adparet in Concilio Agathensi, can. 32. caus. 12. quæst. 2.. En recentiore beneficiorum imaginem a sexto sæculo in Cathedralibus Ecclesiis exhibitam, qualem etiam hodie adspicimus,

qua fit, ut præcipua quædam Ecclesiasticorum reddituum portio Episcopali auctoritate Clerico utenda cedatur in sacris officiis administraturo.

Ex dissociatione communis vitæ, atque ex constitutis singularibus peculiis Clericorum irrepserunt statim in Clericos vitia innumera, præsertim quod Clerici bonorum ecclesiasticorum possessores non adeo, ut olim, ab Episcopo, aut ab Œconomis ab Episcopo constitutis pendebant. Hinc splendida epulæ, hinc luxus, ac luxuries, hinc ambitus, hinc avaritia, & quæ ex hac radice pestifera dimanat lues simoniæ; quæ sane omnia, atque his similia flagitia sæculo decimo, & undecimo ferreæ ætatis notam impreserunt. Providi Ecclesiarum Antistites, ac præsertim Pontifices Maximi intuiti tantos abusos omnem lapidem moverunt, ut Clericos in bonam frugem reducerent, quod commoda ratione fieri posse sperabant, si iterum ad communem desertam vitam Clericos revocarent, quemadmodum constat ex universis propemodum illis temporis monumentis, ac præcipue ex Romanis Conciliis anni 1059. & anni 1063.. Quibus acti stimulis Clerici impensius communem vivendi rationem amplexati fuerunt cum uberrima Ecclesiarum utilitate; & singularia beneficia jamdudum concessa rursum in quamdam bonorum universitatem coalerunt. Non tamen diutius constitit hæc rerum ecclesiasticarum administrandarum ratio, & Clericorum Ecclesiæ addictorum propositum; etsi enim aliqui regularem illam vitam professi perpetuo fuerint, quorum etiam hodie supersunt Collegia, passim tamen devotum iterum est ad bonorum divisionem, unde beneficia sub præbendarum nomine, quasi sub tributione quadam Canonicis præberentur, in Cathedralibus Ecclesiis in eam formam redacta fuerunt, in qua adhuc in præsentia consistunt. Si qua erecta alia inde fuerunt beneficia, sive sub nomine Canonatus, sive sub alio quocumque titulo ad augen-

dos Cathedralium Ecclesiarum administratos, ad illorum fere similitudinem instituta deprehenduntur, dummodo singulares a fundatoribus adjectas leges excipias.

Pertinent hæc ad Ecclesias Cathedralium, in quibus semper Episcopi una cum certo Clericorum numero resederunt. Non absimilia adnotanda sunt in Ecclesiis constitutis extra civitates in oppidis, pagis, & vicis. Ecquidem frustra quereremus certam disciplinam extra Cathedralium Ecclesias tribus prioribus Ecclesiæ sæculis, immo etiam ineunte, aut fluente quarto; propterea quod usque ad ea tempora non alia erat Ecclesia, quam Episcopalis, ad quam universus diocesanus populus statis temporibus confluebat. Tantum observo, opus tunc fuisse, ut quidam Clerici, aut Diaconi causa oblationum, vel prædiorum dioceses lustrarent, aut Sacerdotes, prout res incideret, fideles constitutos in vicis divinis mysteriis recrearent, singuli tamen brevi ad Cathedralium Ecclesiam redituri; tum vero Clerici illi adhuc adscripti dicebantur Cathedrali Ecclesiæ, a qua nonnisi ex temporaria causa aberant, proptereaque eodem jure, quo cæteri in Cathedrali Ecclesia perpetuo residentes, censebantur. Erectis extra Civitatem Parochialibus Ecclesiis, quod ad auctus fidelium numerus sub finem quarti, vel principium quinti sæculi postulavit, & missis in villulas, pagos, & oppida Presbyteris, ac ministris earundem Ecclesiarum titulo, & quidem perpetuo, ordinatis, mandatum fuit, ut ipsi, sicut ordinario jure sacrum officium exercebant, prout crediti muneris ratio postularet, ita & fidelium oblationes exciperent, servata tamen, quoad fieri posset, vetere consuetudine; nimirum adhuc Parochi, & sub Parochis constituti administrant oblationes quascumque ecclesiasticas, eoque magis rerum immobilium donatarum jura in Episcopi potestatem conferre debuerunt, necessaria deinde sibi, ac suis administris vitæ subsidia ab eo-

dem Episcopo recepturi. Aliud primum apud Græcos invaluit in Ecclesia Constantinopolitana sub Patriarcha Gennadio, labente sæculo quinto, quemadmodum scribit Nicephorus Callixtus in libro I. Historiæ Ecclesiasticæ Theodori Lectoris num. 13. ibi: *Porro Gennadius Æconomus Ecclesiæ constituit Marcianum... Hic simul atque Æconomus factus est, decrevit, ut, quæ in unaquaque Ecclesia offerebantur, Clerici ejusdem Ecclesiæ acciperent, cum ad id tempus Magna ecclesia universa accipere soleret; quod paulatim, & sensim ad alias Ecclesias traductum est; unde tandem evenit, ut Parochialibus, aliisque inferioribus, non Cathedralibus Ecclesiis acquirerebantur, quod Parochiis, aliisque inferioribus Ecclesiis donatum fuisset, Ferrandus Diaconus in cap. 38. Breviarii, alicubi quidem citius, alicubi in universum, alicubi pro parte tantum, scilicet pro modo matrimonii uniuscujusque Cathedralis Ecclesiæ, cujus jura antiqua non adeo imminui decebat, quousque sufficientes redditus ad alendos civitatenses Clericos non haberet. Quamobrem scimus, etiam recentioribus sæculis modo dimidiam, modo minorem dimidia portionem Parochialium, aut aliarum, quæ inferioribus Ecclesiis fierent, oblationum Episcopis reservatam, can. 9. vers. *Constituimus*, verbo *tertiam* caus. 1. quæst. 3. can. 7. 8. 10. caus. 10. quæst. 1., can. 4. caus. 12. quæst. 3., can. 60. caus. 16. quæst. 1., cap. 16. de offic. jud. ordin., modo etiam censum annum, quod tamen abrogatum est Concilio Cabilonensi II. anni 813. can. 17. Nemo non inde videt, quod dictum est de Parochialibus Ecclesiis, id facile traduci posse ad cæteras Ecclesias minime Parochiales erectas intra fines Parochiarum. Interea Clerici diocesani in Parochiis constituti, aut etiam extra Parochias in inferioribus Ecclesiis ministrantes, concitati præsertim exemplo Clericorum in Cathedrali Ecclesia communem vitam cum Episcopo ducentium, similem vitæ rationem arripuerunt, ut de Collegiata Ecclesiæ emergerunt, si-*

ve Parochiales essent, sive minime Parochiales, iisque omnibus vicibus obnoxia facta sunt, quibus superius ajebam obnoxias fuisse Ecclesias Cathedralles. Nimirum & in ipsis dissociata vita communi deventum tandem est ad constitutiones, tributionesque praeendarum. Non absimilis quoque fuit ratio Parochialium Ecclesiarum recentioribus saeculis ad commodum Civitatis populi in urbibus Episcopalibus erectarum, item Ecclesiarum inferiorum, in quibus certi sacri administri constituti fuerunt. Unde tandem factum est, quod hodie intuemur, ut Parochi, Clericique universi beneficii titulo alicui Ecclesiae adscripti pro virili accepta portione bona Ecclesiae administrent, & manu, ita dixerim, sua sibi necessaria vindicent,

& caetera in usus erogent a Sacris canonicis praestitutos. Non memoro beneficia rectoris erectionis; ista enim instar veterum erecta sunt, eaque formam ut plurimum acceperunt, exceptis quibusdam singularibus a fundatoribus adjectis legibus, quam caetera similia beneficia sortita jam fuerant juxta commemoratas temporum rationes. Ut paucis universa concludam, hodie res eo devenit, ut beneficium esse dicatur, quoties Clerico cuiquam aliquod munus ecclesiasticum obeundum demandatur ita, ut etiam ipsi certa jura, sive obventiones, cujuscumque illae sint generis, administrandae, dispensandaeque ut plurimum ex Ecclesiae instituto, aliquando autem ex singulari quodam fundatorum placito, concedantur.

CAPUT II.

De Beneficiorum proprietatibus generatim, ac specialiter.

De perpetuo Beneficiorum militia.

QUaedam oeconomiae, sive politicae Ecclesiasticae species in beneficiisprehenditur, in qua scilicet non modo natura ipsa rei consideranda est, sed etiam generalis fundatorum, vel erigentium voluntas, non publicae Ecclesiae leges, quibus certi modi, certaeque formae praestitutae fuerunt. Hinc pendent beneficiorum conditiones, sive proprietates, quae beneficiis fere coherent, & perpetuo praesumuntur inesse, quousque ex singularibus quibusdam adjunctis detractae a beneficiis, apertissimis probationibus non demonstrantur. Istarum prima oritur ex sacrae ordinationis natura: ut enim sacra ordinatio perpetuo Clericum sacris addicit officiis, ita beneficium, quod ex originaria sui institutione a sacra ordinatione pendet, postulare videtur, ut qui semel beneficio potitus est, ab eodem sine causa ne-

queat aut deturbari ab aliis, aut ipse recedere. Altera oritur ex generali illorum omnium, qui beneficia erexerunt, praesumpta voluntate, quae ea fuisse videtur, ut beneficium semel erectum perpetuo in Ecclesia maneat, nunquam autem ab ipsis revocetur, aut ad aliorum potestatem transferatur. Tertia proficiscitur ex Ecclesiastica lege, quae generaliter voluit, officia singula ita esse tributa, ut alter administer ab altero non turbetur, eviteturque confusio, unde fit, ut beneficium inter plures dividi nequeat. Postrema eandem fere habet originem; nimirum ex utilitate Ecclesiae, & rectae distributionis officiorum ratione, qua fit, ut nemo ex Clericis pluribus beneficiis cumuletur. Sunt haec singula in hoc, & subsequentibus capitulis explicanda.

Ut de perpetua beneficiorum militia

primum dicam, certum est, Clericum certo beneficio donatum, aut recedere, aut repelli ordinario jure non posse, & primo quidem quia, ut superius præfatus sum, ita postulat natura sacre ordinationis, cum beneficium origine saltem inspecta cohæret; secundo quia etsi demus beneficii imaginem distinguere posse, quemadmodum recentioribus sæculis distincta fuit, ab imagine ordinationis sacre, adhuc natura ipsa simplex beneficii perpetuam beneficiarii militiam postulat; tertio quia ita sanxerunt sacri canones, sive ad naturam ordinationum, sive ad naturam beneficiorum exprimendam editi. Aiebat jam Paulus Apostolus 1. ad Corinth. cap. 7., *unusquisque in qua vocatione vocatus est, in ea permaneat*, innuens, sacram ordinationem divinis ministeriis omnino mancipare Clericum, & in suscepto munere definire. Character ipse perpetuus, qui in sacra ordinatione imprimitur, & nullo unquam tempore, nulla etiam ratione delendus, idipsum insinuat, & quemadmodum character baptismalis ita devincit hominem christianæ communioni generali, ut baptizati sine grandi scelere nequeant susceptum jugum excutere; ita & character sacre ordinationis & ipse indelebilis ita devincit hominem clericali societati, ut sine delicto nequeat ordinatus ad laicorum conditionem remeare. Id sane postulat inde colligatum arctissimum, quo sicut Ecclesia Clerico, ita Clericus Ecclesiæ adstringitur, vinculum; neque enim æquitatis ratio patitur, ut illud facile Clerici gratia relaxetur in detrimentum Ecclesiæ, Ecclesiam vero indissolubili nexu devinciat. Quod si monasticæ professionis natura illa semper fuit, ut ita Monachus Monasterio, sicut Monasterium Monacho obligetur, cur non idipsum operetur in Clerico sacra ordinatione? Fateor quidem, argumenta hæc non eandem vim habere in minoribus ordinibus, ac non adeo sacris, qualem habent in ordinibus majoribus, & a Christo institutis; eaque propter receptum

esse juxta hodiernam disciplinam, ut Clerici infra Subdiaconos constituti vitam clericalem sine pœnæ ullius formidine derelinquant. Verum si quidam sunt gradus in Hierarchia Ecclesiastica, non divina, ut fere placet, sed Ecclesiastica designatione constituti, in his sane Ecclesia ipsa divinam majorum ordinum institutionem imitata est, sive generalis Hierarchiæ a Christo institutæ gradus auctoritate sua distinxit; &, quæcumque sit institutionis, distinctionisque ratio, facile intelligitur, majores ordines exemplo minoribus esse debere, ita ut quod in illis obtineat ex jure divino, & istis jure Ecclesiastico accommodetur; & tantum in istis quidquam valeat Ecclesia indulgere, remittere, dispensare. Cujus rei argumento gravissimo est; quod si quis Clericus non tantum dixerim minoribus ordinibus, sed clericali tonsura initiatus a conditione clericali recedat, atque inde facti pœnitens in clerum revertatur, non iterum ordinetur, aut clericalem tonsuram recipiat, sed quasi postliminio reversus non tam novus Clericus videatur, quam veterem clericatum non amisisse. Quod si quum a clero recederet, a pœna immunis fuit, aut etiam culpa id obtinuit ex singulari consuetudine sacrorum Antistitum erga inferiores Clericos indulgentia præter summi juris custodiam, ex quo ipsa generalia legum principia dici nequeunt immutata. Num vero ex eo, quod hodie beneficiorum collatio ab ordinatione distinguitur, aliis regulis utendum est? Divisio collationis ordinum, & beneficiorum id operari neutiquam potest; quando etiam si collatio beneficiorum nihil cum ordinatione commune haberet, & eadem vigerent adhuc, & alia superessent argumenta. Revera si Clericus beneficium obtinet, ex parte sua sibi Ecclesiam abstringit, a qua sine causa a beneficio repelli non potest. Cur Clericus idem Ecclesiam libere deseret? Adde his, beneficia universa esse munera publica, quorum abdicatio etiam juxta civilium legum providentiam

illicita est. Hæc fuit veterum Patrum doctrina, hæc fuit a recentioribus etiam Pontificibus Maximis confirmata, can. 1. 3. 8. 17. & passim caus. 7. quæst. 1., cap. 5. de Clerico ægrot., cap. 7. de concess. præb..

Quoniam autem non ad substantiam beneficii ista pertinent, sed potius ad ingentiam quamdam beneficii qualitatem; contingere quandoque potest, ut beneficium aliquod auferri, aut cedi a Clerico possit. Quid enim, si Clericus jam beneficium possidens alio beneficio contra canones potiatur? Nonne aut ipso jure, aut sententia judicis alterutro beneficio cadet? Quid, si eorum criminum reus fiat, quibus ab Ecclesia sit jure, ac merito dejiciendus? Quid, si justas renuntiationis causas legitimo Superiori probandas adferat? Sunt hæc omnes, aut similes, veluti generalis regulæ exceptiones, quæ regulam ipsam firmant potius, quam enervent. Sed hæc attigisse sufficiat, de quibus alibi commodius sermo erit instituendus. Potissima, quæ huc spectat, exceptio est, quoties proponantur beneficia, quæ vel ex tabulis foundationum, vel ex singulari quadam possidentium conditione *manualia* appellantur, sive ad alicujus nutum revocabilia. Istud *manualium* nomen derivatum est a revocatione venditionis, vel libertatis in servis, quæ manus injectio apud Romanos appellabatur, l. penult. ff. de servis exportandis, l. 20. §. 2. ff. de manumission., & l. 2. cod. si servus exportandus veneat; unde manualia dixerunt beneficia, quoties patronus præsentationem, vel Prælati collationem rescinderent, & pristina pro voluntate sua præsentandi, vel conferendi jura recuperarent etiam invito, & reluctantem beneficiario.

Nihil in primis prohibere fundatorem potest, quominus, dum beneficium erigit, eam conditionem adjiciat, quæ illud vel a se, vel a successoribus, vel a Prælati revocetur, aut post certum præstitutum tempus revocatum intelligatur.

Ampla fundatoribus concessa facultas fuit ex sacrorum canonum disciplina, quæ liceat ipsis quascumque condiciones adjicere, dummodo ab inhonestis, & turpibus absterneatur. Neque obstat ea ratio, quæ dicitur, beneficium origine sua, atque indole attenta cohærere sacræ ordinationi perpetuæ, & indelebili; nam si hæc adnexio moribus, & generali consuetudine dissolvi potuit, insuper haberi etiam potest in conspectu contrariæ voluntatis fundatoris, qui dum suæ rei legem dicit, suæ voluntati sinitur indulgere. Neque etiam obstat, beneficia inter munera publica recenseri, quæ sane perpetua sunt; etenim non desunt munera publica, quæ ex voluntate quorundam privatorum diversam formam accipere possunt ac eam, quæ legibus publicis præstituta est; quemadmodum constat in munere tutelæ, quod licet lege publica refutari, & ad tempus conferri nequeat, aliis tamen regulis subicitur, ubi agatur de tutela testamentaria a Patre designata, quæ non subest eisdem legibus cæterarum tutelarum.

Singularis quoque natura dignoscitur in beneficiis regularibus, quæ ut plurimum manualia, & ad nutum Præfecti regularis revocabilia non esse non possunt. Nam cum regulares, sive Clerici, sive Monachi ex emissio obedientiæ voto in omnibus, in iis autem potissimum, quæ ad Collegii, vel monasterii res pertinent, Prælati suo obtemperare teneantur, debent statim a beneficio abstinere, quoties ipsis beneficio etiam sine causa interdicitur, cap. 6. de statu Monach. vers. *nec alicui*, cap. 6. de confirm. utili, vel inutili, Clement. unic. vers. *præmissa* de suppl. neglig. Prælat. Hinc est, quod regularia beneficia, præsertim etiam quia ad certum in collatione expressum tempus concedi soleant, non proprie beneficiorum, sed administrationum, procurationum, officiorum, aut alio simili nomine appellari consueverunt. Cessant in hoc proposito rationes omnes perpetuitatis, quæ in beneficiis cleri-

calibus locum habent; etiam si enim Monachi successionem temporum coeperint clericali ordine insigniri; immo etiam si alii regulares ab origine sua Clerici extiterint, unde vi etiam sacri characteris perpetuo Ecclesiis Monasteriorum, vel Collegiorum adscriberentur, perpetuo quidem unusquisque in ordine suo ministrare semper debuit, quod tamen attinet ad peculium, id perpetuo in communi possident, ac si quod jus privatum est, eo spectat, ut singuli a Monasterio, vel Collegio alimenta postulent, singularem autem administrationem nomine vel Collegii, vel Monasterii gerant, Superioris arbitrio revocandam, & in alios transferendam. Itaque si fingatur, disputationem oriri de beneficii cuiusdam qualitate, num manuale sit, num perpetuum; perspicue ex iis, quæ diximus, inferetur, ubi nullæ adsint hinc illinc probationes, nullæ etiam graves conjecturæ, considerandum esse, an beneficium regulare sit, an sæculare: si sæculare esse evincatur, perpetuum; si regulare demonstretur, manuale habebitur: cur enim in dubio uniuscujusque rei natura, ac proprietas non custodiatur?

Dixi, si nullæ graves subsint conjecturæ, ut duas exceptiones ad regulam generalem adjicerem. Prima exceptio est in beneficiis regularibus electivis, quæ scilicet pendent ex Monasterii, vel Collegii totius electione; hæc enim beneficia, utut regularia, perpetua sunt, non quidem ea significatione, ut ad beneficiarii vitam semper prorogentur, sed modo ad vitam beneficiarii, modo ad certum definitum tempus, modo etiam ad incertum, quousque scilicet alter beneficiarius ab eodem Capitulo statis temporibus convocando designetur, juxta regulas uniuscujusque Monasterii, vel Collegii; quod idem est ac dicere, Præfectum Monasterii non posse pro arbitrio suo administrum a Capitulo constitutum remove. Hujus exceptionis ratio ex eo repetitur, quod illa, quæ fiunt

a Capitulis maturo consilio facta censentur, nec adeo facile retractationibus subjici debent. Præterea ubi Capitulum jam certo decreto rem, prout incidit, definivit, officio functum est suo, exemplo judicum, qui pronuntiata sententia nequeunt ulterius renovare judicium, argumento l. 55. ff. de re judicata; eodem modo, quo Capitula quæcumque jus eligendi habentia, electionem, ad quam rite devenerunt, retractare non possunt, & loco Superioris esse desinunt, argumento canonis 1. dist. 23. can. 11. caus. 18. quæst. 2., cap. 38. de electione, & cap. 2. de statu Monachorum. Altera exceptio est in beneficio regulari, cui cura animarum etiam in personas extra monasterium constitutas incumbat, cujus institutio ab Episcopo, & non a Superiore Monasterii pendet; cum enim in hoc beneficio adipiscendo non alium Superiorem agnoscat Clericus regularis, quam Episcopum, non tenetur, nec debet in hac parte Prælato regulari dimissionem jubenti obtemperare, ne dicatur, Prælatum regularem irritare posse Episcopales institutiones. Atque id quidem verum censeo in beneficiis omnibus, in quibus Episcopalis institutio necessaria est, & institutus vere, ac proprie beneficiarius censetur. Quid vero, si beneficium Curatum cohæreat Monasterio, & cura animarum ex Monasterii designatione electo Monacho veluti Vicario Monasterii demandetur? Duæ sunt in hanc rem Tridentini Concilii constitutiones. Prima in cap. 7. sess. 7. de Ref., altera in cap. 11. sess. 25. de Regular.. In dicto cap. 7. decernitur, ut Episcopi, nisi aliter expedire noverint, etiam perpetuos Vicarios valeant designare. In dicto cap. 11. decernitur, ut Vicarii designati pendeant omnino ab Episcopis in iis, quæ spectant curam animarum; item ut Vicarii omnes, etiam ad nutum amovibiles, non aliter a Monasterio designentur, quam prævio examine, & consensu Episcoporum, excepto Monasterio Cluniacensi

cum suis limitibus, exceptis etiam Monasteriis, in quibus Abbates generales, aut Capita ordinum sedem ordinariam principalem habent, atque aliis, in quibus prælati regulares jurisdictionem Episcopalem, & temporalem in Parochos, & Parochianos exercent. In conspectu istorum decretorum statim absoluto Concilio non solum Episcopi plures in quibusdam Monasteriis Vicarias perpetuas erexerunt, in quibus propterea Vicarios a Monasteriis præsentatos, & numquam ab eodem Monasterio amovendos instituerent, sed etiam ubi Vicarias perpetuas non erexerunt, in suis Synodis professi sunt, se facile non passuros, Prælatos regulares, irrequisitis, & non consentientibus Episcopis, constitutos Vicarios removere, quemadmodum exempla sunt apud Vanespen in parte 2. juris Eccles. univ. tit. 18. cap. 3. num. 27.. Sed Pius V. anno 1567. in sua constitutione, quæ incipit: *Ad exequendum*, voluit, ut cum de mendicantibus ageretur, si Parochiæ essent Monasteriis unitæ, Monasteria designarent Vicarios ab Episcopis examinandos, ac repertos idoneos adprobandos, ita tamen, ut Vicarii ad nutum suorum Superiorum removeri possent. Singularis esse videbatur hæc constitutio de solis mendicantibus concepta: at quis non videt, universis propemodum Monasteriis esse potuisse communem ob privilegia mendi-

cantium multis Ordinibus concessa? Ecquidem visus fuit Gregorius XV. anno 1622. in sua constitutione, quæ incipit: *Inscrutabili*, modum quemdam privilegiis regularium adjecisse, sed quotidiana experientia docuit, non adeo amplam in hac parte exerceri consuevisse jurisdictionem ab Episcopis, qualis concessa a Tridentino Concilio videbatur. In primis multi casus a Pragmaticis designati sunt, in quibus nequeat Episcopus Vicarios perpetuos constituere, quales recensuit Barbosa de offic. & potest. Episc. allegat. 72. num. 190.. Deinde traditum est, satis esse consultum jurisdictioni Episcopali, ubi Vicarii perpetui non designantur, si Monasteria ipsa, dum Vicarium designant, præsentent designatum Episcopo, ab eodem examinandum, ac probandum; quoties autem Prælatus regularis e re Monasterii esse putet, eundem Vicarium removeri, valeant quidem eundem propria auctoritate repellere, dummodo tamen Episcopum certiore reddat, & curet, ut a Monasterio alter Vicarius eligatur, & simili ratione Episcopo præsentetur examinandus, ac comprobandus. Videatur Fagnanus ad capitulum *Cum ad Monasterium* de statu Monachorum. num. 39. & sequentibus, & Pitonius de Controversiis Patronorum allegat. 100. num. 38. & sequentibus.

CAPUT III.

De ingenta Beneficiorum perpetuitate.

SI beneficiorum nomine generaliter omnia Ecclesia officia intelligamus, eodem jure perpetua dicere illa debebimus, quo perpetua ipsa Ecclesia est, cum sine officiis, & muneribus, sicut quæcumque societas, ita Ecclesia nullo modo consistat. De hac beneficiorum perpetuitate non loquor, sed potius de ea, quam singula, ubi eriguntur, statim ingentam sortiuntur. Etenim quoties be-

neficio constituitur; & certum officium designatur, quod semper, & perenni successione obire selectus vir ecclesiasticus debeat; & certa jura præcipua fiunt, quibus Clericus idem selectus perenni etiam successione potiatur. Tria sunt beneficiorum genera; prima antiquissima, quæ, dissociata inter Clericos, vitæ communione, erecta sunt auctoritate Episcoporum ad distinguenda officia, & singu-

lis administris singularia bona adsignanda; altera recentiora sunt, aut ad similitudinem præcedentium erecta ab Episcopis, aut ad liberam Episcoporum dispositionem post erectionem devoluta, ex largitatibus, quæ Ecclesiæ post factam inter Clericos bonorum divisionem accesserunt; postrema sunt, quæ petentibus fundatoribus erecta fuerunt reservato jurepatronatus: in omnibus autem perpetuitas facile deprehenditur ex erigentium voluntatē. Perpetua sunt beneficia primi generis; cum enim Clerici a communi vita recesserunt, & præstituto Ecclesiæ servientium numero discreta fuerunt munera, & singula in singulos distributa peculia pro qualitate officii, & gradus, ea ratione, ut unusquisque suo contentus alienis nusquam inhiaret; eodem jure, quo perpetuitati utilitatis Ecclesiæ studuerunt Antistites, in perpetuitatem quoque beneficiorum intenderunt, cap. 12. de constitut., cap. 8. de præbend. & dignit. Perpetua sunt beneficia secundi generis, proptereaquod, cum hæc instar priorum erecta fuerint, priorum eorundem naturam, atque indolem sortiuntur. Perpetua sunt beneficia tertii generis, non solum ex eo, quod ad cæterorum similitudinem erecta fuerint, sed etiam quod fundatores bona, quæ contulerunt, & officium sacrum, quod implendum mandarunt, perpetuo perdurare voluerint, & Episcopus fundationem acceptans ratam hanc fundatorum voluntatem habuerit. Quidquid enim statutum est, ut de bonis beneficii fundatoribus indigentibus ab Ecclesia succurratur, can. 29. & 30. caus. 16. quæst. 7., nisi Ecclesiasticis viris prohiberetur, ne beneficia extinguerent? Quidquid statutum est, ne fundatores, eove minus a fundatoribus causam habentes, Clericos a rebus donatis expellerent, nisi fundatoribus, cæterisque ab iis causam habentibus præciperetur, ut, quod constituerunt, revocare non possent? can. 29. caus. 16. quæst. 7., cap. 4. de jurepatron.

Hæc adeo vera sunt, ut etiam si superveniat causa, quæ revocandis donationibus jure sufficiens existimetur, nihilominus beneficium a fundatore, aut ab eo causam habentibus revocari non possit. Non memoro in hac re ingratum donatarii animum, cujus incapax est Ecclesia; & quamquam beneficiarius ingratus esset fundatori, aut patrono, non inde hoc vitium refunditur in Ecclesiam, in quam unam donatio ipsa collata censetur. Potius memoro speciem, qua fundator beneficii post erectum beneficium filios habuerit, de quibus olim non cogitaverat, aut nullam spem habuerat. Quamquam vero hæc causa a Pragmaticis revocandis donationibus idonea habeatur, uti passim deducunt ex l. 8. cod. de revocand. donation., tamen ego observo, eam non sufficere, ut semel erectum beneficium rescindi aliquo modo possit. Etenim fundator beneficii non simpliciter, sed ex causa, Ecclesiæ donat, nimirum ut certum officium perpetuo in Ecclesia, & a viris ecclesiasticis geratur: at in donationibus, quæ ex causa fiunt, & quæ ex parte donatarii certam futuram implendam conditionem inducunt, non idem est effectus qui in donationibus simplicibus deprehenditur; siquidem istæ facilius, atque ex sola donantis voluntate dignis de causis retractantur, contra quam in illis contingat, argumento l. 1. cum similibus ff. de condict. causa data, causa non secuta. Eam ob rem donationem ex causa factam, ne ex ingrati quidem animi vitio rescindi a donatore posse, rescripserunt Imperatores in l. 24. cod. de jure dotium.

Quid vero est, quod legitur in can. 33. & 34. caus. 16. quæst. 7., monasterium, vel oratorium canonice constructum non posse a dominio constructoris auferri, aut præter fundatorum dispositionem vindicari? Num forte quisquam inde deducet, adhuc dominium, aut liberam dispositionem rerum in Ecclesiam collatarum penes fundatorem existere? Hanc interpre-

tatione minimem patitur canonum disciplina. Canon 33. editus ab Eugenio II. sæculo Ecclesiæ nono intelligendus est juxta disciplinam illius ætatis. Nimirum ex lege Lotharii Imperatoris, quæ extat in lege 8. libr. 2. tit. 18. legum Longobardarum obtinebat, ut, qui bona conferebant locis Deo dicatis, possent sibi eorumdem bonorum usumfructum, & ordinationem reservare. Cur non hac in significatione Eugenius constructorem monasterii, aut oratorii potuisset dominum appellare, quando usufructuarius loco domini intelligitur, argumento l. 4. ff. de usufruct. & quemadm.. Adde, ibi dominii nomen pro jurepatronatus, seu pro jure præstandi commode fuisse usurpatum, quemadmodum canonis ejusdem contextus aperte demonstrat. Canon 34. nullum negotium facesset, si ad integram Gregorii Magni Epistolam exigatur. Erexerat Cassiodorus Castellionense, seu Vivarense Monasterium: huic successionem temporum aliud subjectum fuerat ex voluntate fundatorum, ita ut unum monasterium alteri subesset. Quidam laici homines nullam a fundatoribus causam habentes unum ab altero sejungere meditabantur. Rescripsit in ea causa Gregorius, *rationis ordinem non pati, ut monasterium ipsum & maxime contra voluntatem fundatorum, ab eorum (id est, monachorum monasterii principalis) dispositione ad arbitrium suum, præsertim laica persona, subducat*. Quæ sane ita perspicue exposita nihil amplius habent cum proposita disputatione commune.

Cæterum cum memorata beneficiorum proprietas, ac conditio ex voluntate Ecclesiæ erigentis, aliquando etiam ex voluntate fundatoris dimanet, contingere quandoque potest, ut justa interveniente causa Ecclesiæ auctoritate probata, atque ubi fundatorum, aut eorum, qui fundatorum jure censentur, intersit, istorum accedente consensu, beneficium

extinguatur. Quid enim, si ex. gr. certum beneficium supprimi, aut alteri per suppressionem uniri, aut in alteram formam transferri publica Ecclesiæ utilitas postulet, quemadmodum illa esset, quæ Clericorum seminaria erigenda ex beneficiariorum reddituum collatione suadet, aut alia similis? Sunt istæ causæ publicis definitionibus comprobatæ, cap. 8. de constitution.. Generaliter autem tempore circumscripta esse videntur beneficia, quæ Clericis conferuntur in illis Cathedralibus, vel Collegiatis Ecclesiis, in quibus non est determinatus numerus præbendarum, quarum propterea modo plures, modo pauciores pro arbitrio Episcopi, vel Capituli demonstrantur, argumento cap. 25. de præbendis, cap. 9. de constitution., & cap. ult. de concess. præb. in 6.. In istis enim Ecclesiis, quæ *receptitiæ* nuncupantur, propterea quod tot recipiantur in illas Clerici, quot ali possint juxta adauctas, vel imminutas obventiones ex prudenti Episcopi, vel Capituli arbitrio, censentur beneficia non universa quidem, sed singula adeo personæ Clerici adhærentia, ut cum ipsa beneficiarii persona quodammodo intereant; unde, mortuo Clerico beneficiario, non proprie vacare, sed cessare beneficium dicitur. Item tempore circumscripti erant personatus illi, qui olim vigeant apud Hispanos, nimirum ita erecti, ut certæ personæ in illis instituendæ designarentur a fundatoribus, puta ex familia eorumdem fundatorum usque ad tertiam, vel quartam generationem, quæ beneficio potirentur, & quibus defunctis, ad Collegium tandem, vel Monasterium, vel Xenodochium bona beneficii devolverentur; ac dicebantur Personatus, quia bona directo concedebantur Collegiis, Monasteriis, vel Xenodochiis, reservato tamen quodam temporario jure gratia certarum personarum.

CAPUT IV.

De Beneficiis non scindendis.

Huc referendus est titulus 12. libr. 3.

Postquam a communione bonorum Clerici recesserunt, novamque formam beneficia sumpsere, juxta ea, quæ diximus, emersit alia beneficiorum proprietas, qua fit, ut scindi inter plures nequeant, sed integra singulis Clericis concedantur. Non heic sermonem instituto de reali, uti vocant, divisione, qua ex uno duo beneficia perpetuo fiant; de hac enim inferius commodior erit disserendi locus: loquor de divisione personali, qua fiat, ut uno remanente beneficio, duo ipsius in solidum possessores evadant. Ne id facile admittatur, suadet ipsa voluntas illorum, qui beneficia erexerunt, sive Episcopi illi sint in comitiis Clericorum, tribuentes inter Clericos officia, & peculia alias universis communia, sive singulares fundatores, qui uni Clerico certum officium, certamque bonorum administrationem committi in ipso foundationis actu decreverunt. Ipsæ etiam generales canonum constitutiones istud ipsum confirmarunt, adeo ut in decretalibus Gregorii IX. titulus in hanc rem expressus habeatur, *ut Ecclesiastica beneficia sine diminutione conferantur*. Scio, nonnullos ex Interpretibus uti ad id demonstrandum doctrina Hieronymi in can. 41. caus. 7. quæst. 1. agentis: *In apibus princeps unus est, grues unam sequuntur, Imperator unus, Judex unus in Provincia... singuli Ecclesiarum Episcopi, singuli Archipresbyteri, singuli Archidiaconi, & omnis ordo Ecclesiasticus suis Rectoribus nititur*. Mihi non placet adeo remota demonstrati, quando novi, non hunc fuisse Hieronymi scopum, neque ac propterea in hoc fragmento Hieronymi mentem. Docebat sanctus vir Rusticum Monachum, qui

Tom. II.

solitudinem professus olim, deinde huc illuc sine lege, sine Magistro discurrens, voluntati suæ libere indulgebat. Eum admonebat, ut certo duci regendum se traderet, propterea quod vagæ cujusdam vitæ ratio nonnisi detrimentum esset allatura. Huc pertinent commemorata verba, quasi diceretur, vel ipsas volucres suum habere ducem, exercitum suum habere Imperatorem, Provinciam Judicem, diocesim Episcopum, Presbyteros Archipresbyterum, Diaconos Archidiaconum, & universum ordinem Ecclesiasticum suos Rectores, quæ sane observationes nihil habent cum re proposita commune. Potius commemoro statutum Turonensis Concilii in cap. 8. de præbendis, ubi non tam decretum est, beneficia scindi non posse, quam reddita subtilis quidem, sed exacta edendæ constitutionis ratio. Ajunt Turonenses Patres: *Majoribus Ecclesiæ beneficiis in sua integritate manentibus, indecorum nimis videtur, ut minorum Clericorum Præbendæ patiantur sectionem. Ideoque sicut in magnis, ita quoque in minimis &c.* Interea perdurabat etiam temporibus illius Concilii disciplina vetusta, juxta quam majores Ecclesiæ dignitates, veluti Episcopales, & Episcopalibus majores, forte enim minores quidem Episcopalibus, at in conspectu præbendarum inferiorum adhuc majores, quales erant Archipresbyteratus, Archidiaconatus, & similes, indivisæ manebant. Tantum abusus irrepserat in præbendis inferioribus, quas passim Clerici dividendas curabant, ut plures ad clericalem cœtum facilem sibi viam aperirent. Recte Turonenses Antistites adnotaverunt, probari abusum non posse; cum enim eadem

C

esset dignitatum majorum, ac minorum officiorum ratio, eademque causa in tributione peculii Ecclesiastici olim facta, inconveniens erat, dividere præbendas inferiores, & sic turbare res jam optime constitutas, quando de præbendis majoribus dividendis nemo eousque cogitaverat. Ad hanc Concilii Turonensis sanctionem respexit Innocentius III. in cap. 20., juncto etiam 21. de præbendis, eandemque expressis verbis ratam habuit, ac confirmavit. His minime obstat Bonifacii VIII. rescriptum in cap. 27. de præbend. in 6., ubi mentio fit Ecclesiarum, in quibus duplicis generis præbendæ essent, nimirum & *integræ*, & *dimidiæ*: etenim quæ *dimidiæ* præbendæ dicuntur, non emergerant ex divisione præbendæ faciendæ inter plures beneficiarios, sed potius tales appellabantur, quia redditus illarum nonnisi dimidium redditus ferebant in conspectu, & comparatione illarum, quæ *integræ* dicebantur. Adde his, forte Bonifacium respexisse ad disciplinam illius ætatis, juxta quam imminuti fuere redditus plurium præbendarum, ut inde converteretur, quod detrahebatur, in distributiones quotidianas; unde præbendæ illæ, a quibus certa portio detracta fuerat, *dimidiæ*, cæteræ, a quibus nihil detractum erat, *integræ*, vocabantur, quin inde fiat, ut beneficia scinderentur.

Pertinent hæc ad regulam generalem firmandam, cui tamen adjiciendæ sunt probabiles exceptiones. Non equeidem exceptionem dico inveniri, aut in ea specie, qua beneficii titulus uni Clerico concedatur, reservata pensione alterius Clerici gratia; aut in ea specie, qua Clerico beneficiario coadjutor datur cum jure futuræ successionis; neutro enim in casu beneficium patitur divisionem. Non in specie constitutæ pensionis gratia alterius; quamquam enim pensionarii Clerici ex recentioribus constitutionibus in multis quodammodo beneficiariorum jure censeantur, propriè tamen beneficiarii non sunt. Et revera pensionarius certam tantummodo percipit quan-

titatem a beneficiario præstandam, nullum tamen contrahit vel in ipsis bonis, & juribus beneficiariis administrationis communionem, nec insuper ulla fert beneficii onera; nec magis cum beneficiario dicitur dividere beneficium, quam dicatur juxta juris Romani principia dividere hæreditatem, qui simplex legatarius est, non cohæres. Idipsum observo in altera specie designati coadjutoris, utpote qui nullam quoque communionem cum beneficiario contrahit, & licet eundem adjubet veluti Vicarios inferendis officii oneribus, nullum tamen refert ex beneficiariis redditibus emolumentum. Aliis in causis collocandæ sunt exceptiones memoratæ regulæ; nimirum tum locus esse poterit scissioni beneficiorum, cum publica, & gravis Ecclesiæ utilitas id exposcat; quemadmodum contingit, vel ubi ita regimini populorum consulendum sit, vel ubi bonum pacis ita suadeat, vel ubi religio, & fides inde caperet incrementum; quod cum aliquando obtinuerit in majoribus dignitatibus, etiam Episcopalibus, facilius obtinere etiam potuit in beneficiis minoribus; quando exemplo majorum minora beneficia indivisa esse, statutum est, dicto cap. 8. de præb..

Ut regimini populorum consuleretur, scimus aliquando duos Episcopos in una, eademque Civitate fuisse designatos, videlicet cum unam, eandemque urbem incolerent diversarum gentium homines, iidemque diversis moribus utentes. Exemplum hujus generis suppeditat Ecclesiastica Geographia, ex qua constat, in una Rhodiensi Civitate duos Episcopos extitisse, quorum unus Rhodiensis, Colossensis alter, derivato nomine ex celebri illius Urbis Colosso, appellabatur. Eam Urbem tunc incolebant diversæ nationes, qua Græci, qua Latini, utentes diversis moribus, & ritibus, quibus opportunum fuerat duos Antistites præficere. Aliud tamen decimo tertio sæculo placuit Innocentio III. in Concilio generali Lateranensi, in quo decretum est, ut

in simili specie non duo constituerentur Episcopi, divisa æque principaliter administratione, sed Episcopus unus tantum constitutus Vicarium sibi seligeret pro arbitrio instituendum, vel destituendum, cujus opera uteretur, cap. 14. de offic. judic. ordin.. Decretum istud adeo generale Interpretibus visum est, ut abierit in disciplinam communem, & passim traditum, receptumque fuerit inde, ne reali quidem beneficiorum divisioni occasionem sufficientem præberi ex multiplicatione populi utut diversis ex gentibus collecti, & diversis ritibus utentis. Ita receptum esse non inficior, immo & passim ita judicari solere apud ecclesiasticos judices: at quoties tota quæstio exigenda esset ad intimam Innocentii, & Lateranensis Concilii mentem, non defuerunt, qui recte observaverunt, eam sanctionem fuisse singularem, & temporum adjunctis accommodatam. Capta fuerat initio sæculi decimitertii a Latinis Urbs Constantinopolitana vi armorum, & cum eadem Urbe nonnullæ etiam finitimæ a potestate, & Imperio Græcorum ereptæ; unde passim in Græcorum urbibus Latini numero plurimi in exercitu, in præsidiis causa militiæ, & tuendi novi imperii, merebant, præter alios, qui commercii, aliave simili causa eo confluerant. Latini iidem Latinos Episcopos in iis Provinciis constituendos esse duxerunt, atque inter cæteros Thomam Maurocenum Venetum Constantinopolitanæ Ecclesiæ præfecerunt. Nemo non intelligit, parum gratam esse potuisse Græcis hanc disciplinam, qui inter cætera allegabant, se non regi facile posse a Latino Antistite, qui Græcos mores, & ritus pene ignorabat, a quibus moribus, & ritibus Græci idem se nolle recedere profitebantur. Hinc & ipsi suos Episcopos sibi elegerunt, inter cæteros Michaellem quemdam Saurianum Constantinopolitano Patriarchatu donarunt. Deducta fuit causa ad Concilium Lateranense Innocenti III., & quamquam alias opportunum videri potuisset, duos Epis-

copos duabus nationibus, moribus, ritibus, & linguis diversis utentibus præfici, nihilominus pensatis, libratisque singulis rerum, locorum, ac temporum adjunctis, salubrius visum est, mandare, ut unus tantum, Latinus nimirum, Episcopus singulis in Civitatibus constitueretur, qui Latino ritu Ecclesiam regeret, constituto Vicario Græcorum gratia, qui Græcos ipsos regeret juxta mores, & disciplinam illorum, interea tamen omnino ab Episcopo Latino penderet. Et quidem id erat secundæ Latinorum fortunæ accommodatum, & tuendo adepto imperio maxime opportunum, quod prævalebat bono dividendæ Episcopalis sollicitudinis, dummodo hoc Vicariorum designatione curaretur. Revera fingamus, duos in Græcis urbibus, ac præsertim in Urbe Constantinopolitana designatos fuisse Episcopos, Latinum Latinis, Græcum Græcis præfectum. Fuissent isti juxta phrasim Innocentii *duo capita quasi monstrum*, seu, quod idem est, dubitari potuisset de Græco Antistite, aut Patriarcha, ne Græcorum sibi subjectorum animos adversus Latinos jam vehementer, & acerrime concitados magis, magisque inflammaret, aut saltem foveret seditiones in perniciem Latini imperii, ad cujus adeptionem multum vigiliarum, & laboris, & industriæ urgentibus ipsis Pontificibus Maximis impensum fuerat. Adde his, duos Constantinopolitanos Patriarchas in eadem urbe degentes facile de prærogativa, ac de præminencia contentionem fuisse habituros; & quando Græci objecissent adversus Latinos, Patriarcham Græcum pari cum Latino dignitate fulgere, atque inter eos, qui pari dignitate fulgent, antiquiorem juniori præferri, ut inde concluderent, Græcum Patriarcham Latino præferri oportere, nescio, quid Latini fuissent responsuri. Num forte dixissent, mutatas esse imperii vices, & Græcorum Imperio translato ad Latinos, Latinorum Antistitem jura potiora esse debuisse? At Græci replicavissent, ex mutatione ci-

vilis imperii, nihil proponi posse, quod spectaret Cathedrarum Pontificalium dignitates, exemplo etiam exhibito Romanæ Sedis, quæ etiam post translatum Romanum Imperium ad Græcos jure semper obtinuit supra Græcas Ecclesias Principatum, nova Roma, qualis erat Urbs Constantinopolitana, veteri Romæ in sacro regimine perpetuo supposita. Itaque hoc prævidentes Lateranenses Antistites sub Innocentio III. satius consulendum censuerunt publicis utilitatibus, si duos Episcopos in Græcis urbibus creari prohiberent, utut gravis causa illorum designandorum esse alias potuisset, permessa tantum constitutione Vicariorum, qui cum ab Episcopis Latinis omnino penderent, tum omnem seditionibus aditum præcluderent.

Publicæ etiam in Ecclesiis curandæ pacis causa aliquando contingit, ut duo Episcopo in una diœcesi consisterent, quemadmodum liquet ex cap. 1. de Parochis; quod depromptum est ex codice Africanæ Ecclesiæ, can. 118., seu 119. apud Beveregium. Singularia multa in Africana Ecclesia seculo quinto recepta sunt, ut Donatistæ multas turbas, seditionesque tunc concitantes reverterentur ad unitatem. Episcopi erant numero plures, qui a Catholica fide non tam ipsi recesserant, quam partem populi avocaverant, & Donatistarum erroribus inquinaverant. En divisas propterea Diœceses, ubi pars populi Donatistarum impietati serviebat sub Episcopo pariter Donatista, pars doctrinæ Catholicæ adhærebat sub Episcopo Catholico. Agebatur de Donatistis ad concordiam revocandis. Quod difficultatem ingerere poterat, spectabat Episcopalem honorem, a quo admodum ægre passi fuissent se decidere conversi Donatistæ Episcopi, quibus etiam nonnihil iudulgere opportunum erat, ut indulgentia allecti partem illam populi, quam ad hæreticos traxerant, alacrius ad fidem reducerent. Hinc caverunt Africani Patres, ut in una, eademque Diœcesi permitteretur duos Episco-

pos esse, nimirum Catholicum in vicem Donatistæ a Catholicis ipsis suffectum, quem remove ab adepta dignitate non decebat, & qui gregi suo præesse pergeret, necnon Donatistam una cum populi portione conversum, qui & eidem populi portioni, quam abductam reduxerat, præsideret. Sanctus Augustinus id jam proposuerat Donatistis in sermone 2. ante collationem Carthaginensem his verbis eosdem hæreticos allocutus. *Episcopi vultis esse nobiscum, estote: non vult populus duos Episcopos, nobiscum in hæreditate fratres estote. Non propter honores nostros impediamus pacem Christi... Ergo sublato errore de medio, tanquam pariete maceriæ contradictionis, & divisionis, es frater meus, & ego sum frater tuus, ut ambo simus ejus, qui Dominus est & meus, & tuus. Hæc dicimus amore pacis, non diffidentia veritatis.* Singularis hæc fuit œconomia in exemplum facile non trahenda, quemadmodum alia etiam cum Donatistis ex dispensatione gesta sunt, uti liquet in conspectu canonum 3. & 4. caus. 1. quæst. 4., quibus cautum, ut Donatistæ conversi ad ecclesiasticos honores sine discrimine admitterentur.

Denique ad incrementum divini honoris, & Religionis Christianæ duos aliquando Episcopos in una Cathedrali Ecclesia fuisse, demonstrat factum Valerii Hipponensis Episcopi, qui Sanctum Augustinum in dignitatis suæ societatem adscivit, quemadmodum legimus in can. 12. caus. 7. quæst. 1.. Incolumi Valerio Episcopo Coepiscopus datus est Augustinus, ut in Cathedra non tam succederet, quam accederet. At observo, hac novam hanc, & extra ordinem celebrandam consecrationem ideo devenisse Valerium, quod Episcopalia munia, præsertim Evangelicam prædicationem, qua ad informandos fidelium mores, qua ad abigendas hæreticorum novitates in Africa subortas, adornatam, non per alium melius posse, quam per Augustinum, exerceri, quotidiana specimina ab eo præbita demonstrabant. Dices fortasse, hæc potuisse per Augustinum infra Episcopalem ordinem cons-

titutum ministeria impleri. Oppono ego veterem Ecclesiarum consuetudinem, quæ non ferebat, per inferiores administratos, Episcopo non impedito, eove magis præsentem, Episcopale munus exerceri. Ergo agebatur de utilitate gravi Africanæ Ecclesiæ, quam curare potuisset Augustinus opera sua, præsertim evangelica prædicatione, sed cui duo obsistebant principia, primum, quod non patiebatur Presbyterum, præsentem, Episcopo prædicare; alterum, quod Episcopatu donari non posset Augustinus cum Valerio in eadem Hipponensi Civitate. Ab alterutra regula dispensandum Valerius censuit; maluit autem potius ab illa recedere regula, quæ unicum in unaquaque Ecclesia Episcopum postulabat, quam ab altera, quæ neminem in conspectu Episcopi ad obeunda Episcopalia officia admittebat. Quid vero diutius immorer in demonstrando, hanc fuisse singularem Valerii dispensationem, quando Augustinus idem jamdiu post Valerii prædecessoris obitum, similem sibi adsciscere coadjutorem detrectavit, licet senectute ingravescente confectus, & a populo enixe rogatus? Nullam aliam recusandi causam tunc allegavit, quam quod id ab ecclesiasticis Nicæni Concilii regulis abhorreret, nimirum a canone 8. inter Nicænos. Replicavit quidem populus, objiciendo ipsius Augustini a Valerio probatum factum, & minime poenitendum exemplum. Attamen adversus eas postulationes excepti constans Augustinus, excusans se, quod nondum Nicænas regulas apprime compertas tunc habuisset, a quibus propterea si semel ex ignorance deflexerat, post adeptam illarum notitiam, rursus deflectere Episcopum non deceret. Hæc perspicue deducuntur ex Epistola 213. inter Augusti-

nianas apud Maurinos, de qua tamen Epistola nonnulli dubitarunt, an germanum sit Augustini opus, præsertim quod si admitteretur, inde deduci posset, & Augustinum, & Valerium Augustini prædecessorem Nicænas regulas ignoravisse, quod sane incongruum videri posset, observanti, Nicænos canones, utpote illa ætate adhuc recentes, & vulgatissimos non potuisse studia illorum Episcoporum fugere, ne alias & Valerio, & Augustino gravis desidiæ, & negligentia nota inferatur. Ego sane, si eam Epistolam veluti germanum Augustini monumentum agnoscere vellem, excusari posse crederem Augustinum ea ratione scribentem. Siquidem quid aptius, & demissioni animi, quam Sanctus Vir profitebatur, convenientius dici ab Augustino poterat; dum simili dispensatione uti nollet contra canonum definitiones? Si alius quisquam respondere pro Augustino voluisset populo roganti Episcopum Augustini coadjutorem, & proponenti exemplum Valerii, dixisset, Valerium dispensavisse abs jure in Nicæno Concilio constitutum ob egregias Augustini dotes, & qualitates, ob quas publica utilitas aliud suadebat, quam quod generaliter esset in Nicæno Concilio constitutum. At hæc responsio ex ore Augustini, viri sane de se, suæque doctrina, ac sanctitate demisse sentientis, exspectari nullo modo poterat. Quamobrem sanctus Vir maluit profiteri, se ignorasse Nicænos canones, quam quidquam gloriose de se, suæque ordinationis causa singulari ratione edita prædicare; qua tamen in re adeo parce se gessit, ut profiteretur quidem, se ignorasse Nicænas regulas, nihil tale de prædecessore Valerii dicens, quasi de Valerio iudicio rationem nemini esset redditurus.